А. С. НЕМЧЕНКО¹ (<https://orcid.org/0000-0003-1601-8881>), д-р фарм. наук, проф.,

К. О. ЦАРЬОВА¹ (<https://orcid.org/0000-0001-8638-0443>),

В.М. ХОМЕНКО² (<http://orcid.org/0000-0002-1374-7635>), д-р фарм. наук, проф.

¹ Національний фармацевтичний університет, м. Харків

² Донецький національний медичний університет

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ АПТЕЧНОГО ВИГОТОВЛЕННЯ ЛІКІВ В УКРАЇНІ

Ключові слова: виробничі аптеки, аптечне виготовлення, екстемпоральні ліки, анкетування, фахівці фармації

A. S. NEMCHENKO¹ (<https://orcid.org/0000-0003-1601-8881>),

K. O. TSAREVA¹ (<https://orcid.org/0000-0001-8638-0443>)

V. M. KHOMENKO² (<http://orcid.org/0000-0002-1374-7635>)

¹ National University of Pharmacy, Kharkiv

² Donetsk National Medical University

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND PROBLEMS OF PHARMACY PRODUCTION OF MEDICINES IN UKRAINE

Key words: pharmacies, pharmacy production, extemporaneous medicines, questionnaire of pharmacy specialists

На сучасному етапі розвитку фармацевтичної галузі України дуже гостро постає питання необхідності збереження виготовлення лікарських засобів в умовах аптеки та пошуку шляхів його вирішення [1, 2]. Наразі виготовленням екстемпоральних ліків займається незначна кількість аптек – 334 або 1,52% від загальної кількості в Україні, при цьому за останні десять років кількість виробничих аптек зменшилася на 77,5%. Дані Державної служби лікарських засобів засвідчують значне скорочення кількості виробничих аптек у нашій країні. У зв'язку з цим більшість населення нашої країни обмежена у можливості придбання екстемпоральних лікарських засобів (ЛЗ).

Незважаючи на те, що в аптеках немає дефіциту готових ЛЗ, вони не можуть повністю замінити екстемпоральні ліки, що пов'язано з низкою причин, а саме відсутністю для таких ліків аналогів промислового виробництва, наприклад гомеопатичних ліків, або відсутністю необхідних доз готових ЛЗ для дітей, зокрема новонароджених, та людей похилого віку [2–4].

У сучасних умовах однією з головних проблем у системі охорони здоров'я та фармації України є економічна доступність ЛЗ для населення. На жаль, екстемпоральні ліки, що як правило більш доступні для населення за ціною, через різке скорочення виробничих аптек стали фізично недоступними.

Дослідженням сучасних підходів до організації аптечного виготовлення ліків за кордоном та в Україні присвячено роботи вітчизняних вчених, серед них: Слободянюк М. М., Самборський О. С., Євтушенко О. М., Толочко В. М., Немченко А. С., Косаченко К. Л., Здорик О. А. та ін. Проте, на жаль, питанням аналізу сучасного стану та організаційно-економічних проблем щодо виготовлення екстемпоральних ЛЗ не приділяли належної уваги.

Мета роботи – аналізу сучасного стану та проблем виготовлення екстемпоральних ліків із використанням анкетного опитування фармацевтичних працівників у виробничих аптеках України.

Матеріали та методи дослідження

Об'єктом дослідження стали наукові публікації, а також вивчення думки фармацевтичних працівників виробничих аптек щодо виготовлення екстемпоральних ліків. Дослідження здійснювали з використанням методів анкетного опитування, систематизації та узагальнення.

Результати дослідження та обговорення

Національним фармацевтичним університетом та Донецьким національним медичним університетом упродовж 2019–2020 рр. було зроблено Всеукраїнське анкетне опитування керівників аптекних закладів та фахівців фармації з метою оцінювання стану та проблем аптекного виготовлення в Україні, а також визначення найбільших пріоритетних напрямів реформування системи забезпечення населення екстемпоральними ЛЗ. Проведення відбору респондентів здійснювали на основі цілеспрямованого їх відбору з урахуванням таких основних засад: включення до опитування фахівців із переважної більшості регіонів (областей) України та сфер фармацевтичної діяльності; формування статистично достовірної вибірки, а саме 10–15% кількості опитуваних від загальної чисельності фахівців, що зайняті в організації аптекного виготовлення ліків; високий освітньо-кваліфікаційний рівень та наявність необхідного професійного стажу роботи таких фахівців.

Одержані результати анкетування порівнювали з аналогічними показниками дослідження, яке було виконано науковцями кафедри організації та економіки фармації Національного фармацевтичного університету (НФаУ) упродовж 2009–2011 рр.

В опитуванні брали участь 48 аптек із 13 областей України, а саме Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Луганській, Миколаївській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській та Черкаській. Розподіл виробничих аптек за видами власності був таким: державної та комунальної – 56,25%, приватної – 39,58%, а також за формами господарювання: юридичні особи – 97,9%, зокрема товариства з обмеженою відповідальністю – 34,04%, фізичні особи підприємці – 2,1%. В анкетному опитуванні прийняли участь 56 керівників аптекних закладів та фахівців фармації (таблиця).

Т а б л и ц я

Аналіз показників, що характеризують респондентів

Характеристика респондента	Кількість	Питома вага, %
<i>Посади</i>		
Фармацевт	6	10,70%
Провізор	7	12,50%
Завідувач аптеки	36	64,28%
Провізор-аналітик	1	1,79%
Заступник завідувача аптеки	3	5,36%
Комерційний директор	2	3,58%
Завідувач рецептурно-виробничого відділу	1	1,79%
<i>Стаж роботи за спеціальністю</i>		
5–10 років	2	3,57%
11–15 років	7	12,50%
16–20 років	9	16,07%
більше 20 років	38	67,86%
<i>Стаж роботи на посаді</i>		
1–5 років	15	26,79%
6–10 років	12	21,43%
11–15 років	7	12,50%
16–20 років	2	3,58%
більше 20 років	20	35,71%
<i>Вік респондентів</i>		
від 25 до 35 років	9	16,07%
від 36 до 45 років	10	17,86%
від 46 років до 55 років	19	33,93%
більше 56 років	18	32,14%

Вищу фармацевтичну освіту мають більшість респондентів – 89,29%. Значна частина опитаних (67,86% та 35,71%) мають стаж роботи за спеціальністю та роботи на посаді більше 20 років відповідно, що підтверджує їх професійну кваліфікацію в області організації аптечного виготовлення ліків. Більше третини опитаних – 33,93% мали вік від 46 до 55 років.

Нами були досліджені обсяги виготовлення екстемпоральних ліків в аптеках, що увійшли до вибірки. Отримані результати, які приведені на рис. 1, були порівняні з даними попередніх досліджень, проведених в 2010 р. Косяченко К. Л., Немченко А. С. [6]. Якщо в 2010 р. переважну більшість – 85,5%, становили виробничі аптеки з невеликими обсягами до 20 тис. одиниць, то наразі, тобто через десятиліття, ситуація кардинально змінилась, біля третини – 29,63%, становлять аптеки, що мають значні обсяги виготовлення екстемпоральних ліків, а саме від 100 до 500 тис. (24,07%) та від 500 тис. до 1 млн. одиниць (5,56%). Як свідчать результати аналізу, за останнє десятиріччя спостерігається тенденція до укрупнення аптечного виготовлення ліків, що має місце в багатьох країнах світу.

Рис. 1. Результати опитування фахівців на питання «Вкажіть, яку кількість екстемпоральних препаратів у рік виготовляє аптека, в якій Ви працюєте?»

Одним із основних чинників, що дає змогу збільшити обсяги аптечного виготовлення, є співпраця аптеки з лікарями щодо лікарських призначень екстемпоральних ЛЗ. У зв'язку з цим в опитування було включено питання щодо такої співпраці. В результаті анкетування виявлено, що більшість виробничих аптек, а саме 85,71%, співпрацює з лікарями, при цьому 60,71% має постійний зворотній зв'язок.

Досить цікавими, а головне актуальними є відповіді респондентів на питання «Вкажіть, на Вашу думку, чи є необхідність розвитку екстемпоральної рецептури в Україні?». Одержані відповіді свідчать про безперечну необхідність розвитку екстемпоральної рецептури в Україні – 85,2%, інші висловились про таку необхідність тільки у великих містах та обласних центрах. Разом з цим, як свідчать результати аналізу рецептури аптек, що увійшли до вибірки, лідерами є дерматологічні та протиалергічні екстемпоральні ЛЗ – 25,00 та 16,07% відповідно, що співвідноситься з даними міжнародної практики аптечного виготовлення ліків.

У сучасних умовах економічна ситуація господарювання аптек, зокрема виробничих, характеризується нестабільністю, що формується під впливом останніх тенденцій кризових явищ в економіці. В таких умовах прибутковість виробничих аптек займає дуже важливе значення. У зв'язку з цим нами було досліджено рівень рентабельності вітчизняних виробничих аптек. За результатами опитування респондентів, роботу виробничих аптек оцінюють у цілому як рентабельну тільки 21,48%, такий же відсоток мають нерентабельні аптеки, основна частина (57,14%) відноситься до оцінки – рентабельна, але має певні проблеми (рис. 2). Тому подальше дослідження було присвячено визначенню саме таких проблем.

Рис. 2. Результати оцінювання рентабельності виробничих аптеках, які увійшли до вибірки

Перш за все нами було визначено, як часто в нинішніх нестабільних економічних умовах виробничі аптеки переглядають тарифи за виготовлення екстемпоральних ліків. За результатами опитування, які подано на рис. 3, більше третини аптек – близько 34%, переглядають тарифи не частіше одного разу на 5 років і тільки третина – 30,36%, раз на рік. Саме це на нашу думку й є причиною низької рентабельності виробничих аптек, враховуючи, що витрати аптек постійно зростають від 5 до 7% щорічно.

Рис. 3. Результати опитування фахівців на питання «Вкажіть, як часто переглядають тарифи на лікарські засоби, що виготовлені в аптеці, де Ви працюєте?»

Цікавим є порівняння вищезазначених результатів із даними опитування 2010–2011 рр. [5], ситуація за останні 10 років практично не змінилась, на той час 95% виробничих аптек переглядали тарифи не частіше як раз на 3 роки.

Головним завданням виконаного нами опитування фахівців було визначення сучасних проблем державної політики щодо аптечного виготовлення ліків, одержані результати подано на рис. 4. Як бачимо, найбільші рейтинги мають три проблеми, а саме: висока ставка ПДВ – 20%, на екстемпоральні ліки порівняно з готовими ЛЗ (60,71%), складні ліцензійні умови щодо аптечного виготовлення ЛЗ (55,36%) та відсутність реєстрації на деякі субстанції (46,43%). До трьох інших основних проблем віднесено відсутність виготовлення субстанцій в Україні, високі тарифи на житлово-комунальні послуги та неможливість закупівлі субстанцій у невеликих фасуваннях, які мають приблизно однаковий досить високий рівень – 37,50, 37,50 та 35,71%.

Рис. 4. Результати відповідей фахівців на питання «Які проблеми щодо аптечного виготовлення ліків Ви вважаєте основними?»

Порівняння вищезазначених результатів із даними опитування 2010–2011 рр. [5] свідчить, що ситуація за останні 10 років теж практично не змінилась. На той час найбільша частка респондентів (60,00%) серед таких проблем назвала складність отримання ліцензії та жорсткі умови провадження виготовлення ЛЗ в умовах аптеки. До проблемних питань було віднесено також реєстрацію на деякі субстанції (22,50%). Слід нагадати, що проблема з введенням 20% ставки ПДВ на екстемпоральні ліки виникла через введення в 2014 р. цієї дискримінаційної норми, що ставить їх у нерівноправне положення до готових ЛЗ, на які встановлена пільгова ставка 7%.

На заключному етапі дослідження було визначено найпріоритетніші напрями реформування системи забезпечення населення екстемпоральними ЛЗ на основі думки фахівців, які безпосередньо зайняті у аптечному виготовленні. Одержані результати анкетування респондентів за цим питанням наведено на рис. 5. Перші три лідируючі позиції, які загалом становлять більше 98%, займають: стимулюючий вплив держави на процес регулювання виготовлення екстемпоральних ліків (58,93%), включення екстемпоральних ЛЗ у Державний формуляр (21,43%), а також включення екстемпоральних прописів до освітніх програм спеціальності «Медицина» (17,86%).

Рис. 5. Результати відповідей фахівців на питання «Вкажіть, на Вашу думку, найбільш пріоритетні напрями реформування системи забезпечення населення екстемпоральними ЛЗ»

Реалізація зазначених напрямів передбачає, на нашу думку, більш активну й результативну співпрацю профільних фармацевтичних асоціацій (Фармацевтична палата України, Аптечна професійна асоціація України та ін.) із Міністерством охорони здоров'я України та Комітетом Верховної Ради України з питань охорони здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування. Це цілком можливо, враховуючи, що вже розроблений та пройшов обговорення законопроект змін до Податкового кодексу України, яким передбачається встановлення 7% ставки ПДВ для операцій із виготовлення лікарських засобів аптечними закладами за рецептами лікарів та замовленнями лікувально-профілактичних закладів, дозволених МОЗ України до застосування діючих та допоміжних речовин. Можливість включення екстемпоральних ЛЗ у Державний формуляр, відповідно до практики, що має місце в багатьох країнах світу, а також включення екстемпоральних прописів до освітніх програм спеціальності «Медицина» передбачається Державною стратегією реалізації державної політики забезпечення населення лікарськими засобами на період до 2025 року, розробленням та впровадженням відповідних заходів до її розділів, а саме: забезпечення доступності ліків, підвищення рівня раціонального використання ЛЗ, зокрема здійснення заходів у сфері освіти та інформаційного забезпечення.

Таким чином, для вирішення окреслених проблем щодо виготовлення ліків в умовах аптек, на нашу думку, доцільно на державному рівні розробити та запровадити комплекс заходів щодо гармонізації вітчизняного фармацевтичного законодавства з міжнародними нормами, зокрема щодо обов'язковості виготовлення екстемпоральних ЛЗ, перш за все в аптечних мережах, а також впровадження рекомендацій належної аптечної практики.

Висновок

За результатами дослідження думки опитуваних встановлено існуючі проблеми щодо аптечного виготовлення, а саме: висока ставка ПДВ на екстемпоральні ліки порівняно з готовими ЛЗ (60,71%), складні ліцензійні умови (55,36%) та відсутність

реєстрації на деякі субстанції (46,43%). На жаль, ситуація за останнє десятиріччя теж практично не змінилась, на той час найбільша частка респондентів (60%) серед таких проблем вважала складність отримання ліцензії та жорсткі вимоги до аптечного виготовлення ліків, а також реєстрацію на деякі субстанції (22,50%). На основі думки фахівців, які безпосередньо працюють у виробничих аптеках, визначено найпріоритетніші напрями реформування системи забезпечення населення екстемпоральними ліками: стимулюючий вплив держави (58,93%), введення ЛЗ аптечного виготовлення у Державний формуляр (21,43%), а також включення екстемпоральних прописів до освітніх програм спеціальності «Медицина» (17,86%).

Список використаної літератури

1. Самборський О. С. Дослідження можливостей екстемпорального виготовлення в Україні та за кордоном // Фармац. часопис. – 2018. – № 1. – С. 102–114. <https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/pharm-chas/article/view/8695/8057>.
<https://doi.org/10.11603/2312-0967.2018.1.8695>
2. Самборський О. С., Євтушенко О. М., Слободянюк М. М. Організація фармацевтичної допомоги в Україні: реалії аптечного виготовлення лікарських засобів // Фармац. часопис. – 2017. – № 4. – С. 87–98. <https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/pharm-chas/article/view/8337/7731>.
<https://doi.org/10.11603/23120967.2017.4.8337>
3. Tolochko V. M., Vakulenko D. V., Shyshkina I. V. The study of extemporaneous compounding of homeopathic medicinal products // Вісн. фармації. – 2015. – № 1 (81). – С. 60–63. <http://nphj.nuph.edu.ua/article/view/nphj.15.2003>
<https://doi.org/https://doi.org/10.24959/nphj.15.2003>
4. Zdoryk O. A. Development of standard operating procedures and their introduction in compounding pharmacies // Вісн. фармації. – 2015. – № 3 (83). – С. 56–59. <http://nphj.nuph.edu.ua/article/view/nphj.15.2042>
<https://doi.org/https://doi.org/10.24959/nphj.15.2042>
5. Косяченко К. Л., Немченко А. С. Аналіз сучасних організаційно-економічних проблем виготовлення лікарських засобів в аптеках // Управління, економіка та забезпечення якості якості в фармації. – 2011. – № 2 (16). – С. 34–39.
6. Немченко А. С., Косяченко К. Л., Немченко О. А. Ціни та ціноутворення на лікарські засоби. – Харків, 2012. – С. 203–244.

References

1. Samborskyi O. S. Doslidzhennia mozhlyvostei ekstemporalnoho vyhotovlennia v Ukraini ta za kordonom // Farmats. chasopys. – 2018. – № 1. – S. 102–114. <https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/pharm-chas/article/view/8695/8057>.
<https://doi.org/10.11603/2312-0967.2018.1.8695>
2. Samborskyi O. S., Yevtushenko O. M., Slobodianiuk M. M. Orhanizatsiia farmatsevtichnoi dopomohy v Ukraini: realii aptechnoho vyhotovlennia likarskykh zasobiv // Farmats. chasopys. – 2017. – № 4. – S. 87–98. <https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/pharm-chas/article/view/8337/7731>.
<https://doi.org/10.11603/2312-0967.2017.4.8337>
3. Tolochko V. M., Vakulenko D. V., Shyshkina I. V. The study of extemporaneous compounding of homeopathic medicinal products // Visnyk farmatsii. – 2015. – № 1 (81). – S. 60–63. <http://nphj.nuph.edu.ua/article/view/nphj.15.2003>.
<https://doi.org/10.24959/nphj.15.2003>
4. Zdoryk O. A. Development of standard operating procedures and their introduction in compounding pharmacies // Visnyk farmatsii. – 2015. – № 3 (83). – S. 56–59. <http://nphj.nuph.edu.ua/article/view/nphj.15.2042>.
<https://doi.org/10.24959/nphj.15.2042>
5. Kosiachenko K. L., Nemchenko A. S. Analiz suchasnykh orhanizatsiino-ekonomichnykh problem vyhotovlennia likarskykh zasobiv v aptekakh // Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti yakosti v farmatsii. – 2011. – № 2 (16). – S. 34–39.
6. Nemchenko A. S., Kosiachenko K. L., Nemchenko O. A. Tsiny ta tsinoutvorennia na likarski zasoby. – Kharkiv, 2012. – S. 203–244.

Надійшла до редакції 4 травня 2020 р.
Прийнято до друку 20 травня 2020 р.

А. С. Немченко ¹ (<https://orcid.org/0000-0003-1601-8881>),

К. О. Царьова ¹ (<https://orcid.org/0000-0001-8638-0443>),

В. М. Хоменко ² (<http://orcid.org/0000-0002-1374-7635>)

¹ Національний фармацевтичний університет, м. Харків

² Донецький національний медичний університет

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ АПТЕЧНОГО ВИГОТОВЛЕННЯ ЛІКІВ В УКРАЇНІ

Ключові слова: аптеки, аптечне виготовлення, екстемпоральні лікарські засоби, анкетування фармацевтичних працівників

А Н О Т А Ц І Я

Сучасний стан забезпечення населення України екстемпоральними лікарськими засобами, що виготовляють в аптечних закладах, є однією з найгостріших соціальних проблем системи охорони здоров'я та фармації. У зв'язку з цим особливу актуальність мають аналіз стану та визначення напрямів розв'язання існуючих проблем виробничої діяльності аптек, а також розроблення заходів щодо підвищення доступності екстемпоральних ліків для населення.

Метою роботи є виконання аналізу сучасного стану та проблем виготовлення екстемпоральних ліків із використанням анкетного опитування фахівців фармації у виробничих аптеках України.

Об'єктом дослідження стали наукові публікації, а також думки фармацевтичних працівників виробничих аптек щодо виготовлення екстемпоральних ліків. Дослідження здійснювали з використанням методів анкетного опитування, систематизації та узагальнення.

Проведене нами Всеукраїнське анкетне опитування керівників аптечних закладів та фахівців фармації свідчить, що за останнє десятиріччя спостерігається тенденція до укрупнення аптечного виготовлення ліків – якщо в 2010 р. більшість виробничих аптек (85,50%) мали невеликі обсяги до 20 тис. одиниць, то зараз біля третини – 29,63%, становлять аптеки, що мають значні обсяги виготовлення, а саме від 100 до 500 тис. (24,07%). Аналіз рентабельності виробничих аптек дав змогу визначити, що їх основна частина (57,14%) є рентабельними, але має певні проблеми. Встановлено, що причиною такого стану є несвоєчасний перегляд тарифів за виготовлення ліків – тільки третина робить це раз на рік. При цьому ситуація за останні десять років не змінилась, на той час 95% виробничих аптек переглядали тарифи не частіше як раз на 3 роки. За результатами дослідження було визначено основні проблеми аптечного виготовлення лікарських засобів, а саме: висока ставка ПДВ (60,71%), складні ліцензійні умови (55,36%) та відсутність реєстрації на субстанції (46,43%). Також було запропоновано комплекс заходів й окреслено пріоритетні напрями реформування системи забезпечення населення екстемпоральними ліками.

За результатами Всеукраїнського анкетного опитування керівників аптечних закладів та фахівців фармації виробничих аптек було встановлено основні тенденції розвитку, а саме укрупнення аптечного виготовлення ліків, низька рентабельність таких аптек по причині несвоєчасного перегляду тарифів за виготовлення ліків, а також лідери продажів – групи дерматологічних та протиалергічних екстемпоральних лікарських засобів. У дослідженні було визначено сучасні проблеми аптечного виготовлення, пріоритети в реформуванні забезпечення населення екстемпоральними ліками, а також комплекс заходів щодо підвищення їх доступності.

А. С. Немченко¹ (<https://orcid.org/0000-0003-1601-8881>),

К. А. Царева¹ (<https://orcid.org/0000-0001-8638-0443>),

В. М. Хоменко² (<http://orcid.org/0000-0002-1374-7635>)

¹ *Национальный фармацевтический университет, г. Харьков*

² *Донецкий национальный медицинский университет*

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ И ПРОБЛЕМ АПТЕЧНОГО ИЗГОТОВЛЕНИЯ ЛЕКАРСТВ В УКРАИНЕ

Ключевые слова: аптеки, аптечное изготовление, экстермпоральные лекарственные средства, анкетирование, специалисты фармации

А Н Н О Т А Ц И Я

Современное состояние обеспечения населения Украины экстермпоральными лекарственными средствами, изготавливаемых в аптечных учреждениях, является одной из самых острых социальных проблем системы здравоохранения и фармации. В связи с этим особую актуальность имеют анализ и определение направлений решения существующих проблем производственной деятельности аптек, а также разработка мероприятий по повышению доступности экстермпоральных лекарств для населения.

Целью работы является анализ современного состояния и проблем изготовления экстермпоральных лекарств с использованием анкетного опроса специалистов фармации в производственных аптеках Украины.

Объектом исследования стали научные публикации, а также мнения специалистов фармации производственных аптек по изготовлению экстермпоральных лекарств. Исследования проводили с использованием методов анкетного опроса, систематизации и обобщения.

Выполненный нами Всеукраинский анкетный опрос руководителей аптечных учреждений и специалистов фармации свидетельствует, что за последнее десятилетие наблюдается тенденция к укрупнению аптечного изготовления лекарств – если в 2010 г. большинство производственных аптек (85,50%) имели небольшие объемы до 20 тыс. единиц, то сейчас около трети – 29,63%, составляют аптеки, имеющие значительные объемы изготовления, а именно от 100 до 500 тыс. (24,07%). Анализ рентабельности производственных аптек позволил определить, что основная часть (57,14%) их являются рентабельными, но имеет определенные проблемы. Установлено, что причиной такого состояния является несвоевременный пересмотр тарифов на изготовление лекарств – только треть делает это раз в год. При этом ситуация за последние десять лет не изменилась, в то время 95% производственных аптек пересматривали тарифы не чаще одного раза в 3 года. По результатам исследования были определены основные проблемы аптечного изготовления лекарственных средств, а именно: высокая ставка НДС (60,71%), сложные лицензионные условия (55,36%) и отсутствие регистрации на субстанции (46,43%). Также был предложен комплекс мероприятий и очерчены приоритетные направления реформирования системы обеспечения населения экстермпоральными лекарствами.

По результатам Всеукраинского анкетного опроса руководителей аптечных учреждений и специалистов фармации производственных аптек были установлены основные тенденции развития, а именно укрупнение аптечного изготовления лекарств, низкая рентабельность таких аптек по причине несвоевременного пересмотра тарифов на изготовление лекарств, а также лидеры продаж – группы дерматологических и противоаллергических экстермпоральных лекарственных средств. В исследовании были определены современные проблемы аптечного изготовления, приоритеты в реформировании обеспечения населения экстермпоральными лекарствами, а также комплекс мероприятий по повышению их доступности.

A. S. Nemchenko¹ (<https://orcid.org/0000-0003-1601-8881>)

K. O. Tsareva¹ (<https://orcid.org/0000-0001-8638-0443>),

V. M. Khomenko² (<http://orcid.org/0000-0002-1374-7635>)

¹ *National University of Pharmacy, Kharkiv*

² *Donetsk National Medical University*

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND PROBLEMS OF PHARMACY PRODUCTION OF MEDICINES IN UKRAINE

Key words: pharmacies, pharmacy production, extemporaneous medicines, questionnaire of pharmacy specialists

ABSTRACT

The current state of providing of the population of Ukraine with extemporaneous drugs produced in pharmacies is one of the most acute social problems of the healthcare system and pharmacy. In this regard, the analysis and determination of the directions for solving of the existing problems of pharmacies' production activities, as well as the development of approaches to increase the availability of extemporaneous medicines for the population are of particular relevance.

The aim of the work is an analysis of the current state and problems of the extemporaneous drugs' production using a questionnaire of pharmaceutical workers in production pharmacies in Ukraine.

The object of the study have been scientific publications, as well as the study of the opinions of pharmaceutical workers in production pharmacies for the compounding (production) of extemporaneous drugs. The studies were carried out by using questionnaire survey method, systematization and generalization methods.

Conducted nationwide questionnaire of the heads of pharmacy establishments and pharmacy specialists has been showed that over the past decade there has been a tendency to enlarge pharmacy production of medicines: if in 2010 biggest part of production pharmacies (85.50%) had small volumes of production - up to 20 thousand units, now about a third part – 29.63%, are pharmacies with significant production volumes, namely from 100 to 500 thousand production units (24.07%). An analysis of the profitability of production pharmacies has made it possible to determine that the main part of them is profitable (57.14%), but has certain problems. It has been established that the reason for this condition is an untimely revision of tariffs for the production of medicines – only a third part of pharmacies do this once a year. At the same time, the situation has not changed over the past ten years, while 95% of production pharmacies looked at tariffs no more than once every 3 years. According to the results of the study, the main problems of pharmaceutical manufacturing of medicines were identified, namely: high VAT rate (60.71%), complicated licensing conditions (55.36%) and lack of registration for substances (46.43%). It was also suggested a set of measures and outlined the priority areas for reforming the system of providing the population with extemporaneous medicines.

According to the results of the nationwide questionnaire of the heads of pharmacy establishments and pharmacy specialists of production pharmacies, the main trends of establishments have been established, namely the enlargement of pharmacy production of medicines, the low profitability of such pharmacies due to untimely revision of tariffs for the production of medicines, as well as the sales leaders - a group of dermatological and anti-allergic extemporaneous medicines. The study has also identified the current problems of pharmacy production, priorities in reforming the providing of extemporaneous medicines to the population, and a set of approaches to increase their availability.

Електронна адреса для листування з авторами: asnetchenko@ukr.net

(Немченко А. С.)